

Tilburg University

De ontwikkeling van sociaal-economische indices voor Nederland in de jaren 60 en 80

Klaassen, I.; Luijkx, R.

Published in:
Sociale Wetenschappen

Publication date:
1987

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Klaassen, I., & Luijkx, R. (1987). De ontwikkeling van sociaal-economische indices voor Nederland in de jaren 60 en 80. *Sociale Wetenschappen*, 30(3), 207-221.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

**DE ONTWIKKELING VAN
SOCIAAL-ECONOMISCHE INDICES
VOOR NEDERLAND IN DE JAREN '60 EN '80*)**

Ine Klaassen en Ruud Luijkx

1. Inleiding

In dit artikel wordt verslag gedaan van de constructie van sociaal-economische indices voor Nederland in de jaren zestig en tachtig. Een belangrijke overweging om deze instrumenten te ontwikkelen was dat de beschikbare beroepsprestigeschalen voor Nederland slechts gebaseerd waren op een beperkt aantal beroepen. Met het beschikbaar komen van de sociaal-economische indices zijn er beroepsprestigescores voor een veel groter aantal beroepen voorhanden.

Dat verschillen op de arbeidsmarkt een van de belangrijkste oorzaken van sociale ongelijkheid in moderne samenlevingen is, is een geaccepteerde positie in de sociologie. Onder andere door Blau en Duncan (1967) wordt opgemerkt dat beroep als een 'proxy' kan worden beschouwd voor een hele reeks van statusvariabelen. In de

- *) Dit artikel is een bewerking van het eindverslag van het onderzoeksproject **Constructie van Beroepsprestigeschalen** van de Subfaculteit Sociaal-Culturele Wetenschappen (KUB). Ine Klaassen was ten tijde van het onderzoek assistent toegevoegd onderzoeker bij de vakgroep Methoden en Technieken van de Faculteit Sociale Wetenschappen (K.U.B.); momenteel werkt ze bij het Centraal Bureau voor de Statistiek in Heerlen. Ruud Luijkx is toegevoegd onderzoeker bij de Vakgroep Methoden en Technieken. De auteurs zijn Jaap Dronkers erkentelijk voor zijn commentaar op een eerdere versie van dit rapport. Het CBS zijn wij erkentelijk voor het beschikbaar stellen van de Steinmetzarchieff-bestanden P0061, P0328, en P0761; W. Ultee en H. Sixma, P. Hermkens, en de Political Action Onderzoeksgroep voor het beschikbaar stellen van hun data. Het eindverslag is opvraagbaar bij: Ruud Luijkx, Vakgroep Methoden en Technieken, Faculteit Sociale Wetenschappen van de K.U.B., Postbus 90.153, 5000 LE Tilburg (e-mail: T114RULU@HTIKUB5).

discussie over de verschillende conceptualiseringen en meetproblemen van beroep komen verschillende benaderingen naar voren (zie onder andere Featherman en Hauser, 1976).

In sommige benaderingen staat de gedachte centraal, dat beroep een indicator is voor de subjectieve statuspositie. Hierbij is beroep niet slechts een meting van prestige of een indicator voor het inkomen, maar een maat voor sociale status van individuen. In een andere benadering wordt beroepsprestige gezien als de manifestatie van onderliggende sociaal-economische kenmerken van beroepen (zie bijvoorbeeld Duncan, Featherman en Duncan, 1972). Zij beweren dat beroepsprestige een meting (met meetfouten) is van de ware sociaal-economische score (zie ook Featherman, Jones, en Hauser, 1975). Zij stellen, dat slechts deze sociaal-economische status van belang is. In dit verband is Duncan's sociaal-economische index (SEI) het bekendst (Duncan, 1961). Het werk dat de basis vormt voor dit artikel sluit conceptueel bij deze benadering aan.

Duncan's werkwijze bij de constructie van de SEI was in het kort de volgende. Hij maakte gebruik van een steekproef van 45 beroepen uit de North-Hatt studie (1947) naar beroepsprestige, die overeenkwamen met beroepen uit de US Census classificatie van 1950. Voor deze beroepen berekende Duncan de regressie van de proportie 'goede' en 'excellente' ratings in de 1947 NORC studie op de, voor leeftijd gecontroleerde, proportie mannen met een opleiding van 4 jaar high school of meer en met inkomens van meer dan \$ 3500 in 1949. De gevonden regressiegewichten werden door Duncan gebruikt om de beroepsprestigescores van alle beroepen vast te stellen. Dit werd gedaan door de inkomens- en opleidingsdata van alle beroepen in te vullen in de geschatte regressievergelijking. De zo berekende scores vormen een sociaal-economische index (SEI) voor alle beroepen. Deze SEI-scores zijn later opnieuw berekend op basis van de 1960 en 1970 US Census classificaties (Blau en Duncan, 1967; Hauser en Featherman, 1977). Featherman en Stevens (1972) hebben de SEI herzien, waarbij ze gebruik hebben gemaakt van de volledige set van NORC prestige scores, samen met opleidings- en inkomensgegevens voor mannen en vrouwen. Featherman en Stevens adviseren, na vergelijking van verschillende indices het gebruik van een sociaal-economische index voor de studie van mobiliteits- en statusverwervingsprocessen, maar het is volgens hen een probleem om dezelfde schaal voor mannen en vrouwen te gebruiken. Treiman (1977) argumenteert dat de keuze tussen prestige of sociaal-economische indices gebaseerd moet zijn op de inhoudelijke kant van het onderzoek. Sociaal-economische indices zijn weliswaar prestigeschalen, maar het is de sociaal-economische dimensie, die hierbij het belangrijkste is.

Een probleem bij sociaal-wetenschappelijk onderzoek in Nederland, waarin de variabele beroep wordt gebruikt (bijvoorbeeld sociale mobiliteits- en stratificatie-onderzoek), is dat er geen uitgebreide beroepsprestigeschaal voorhanden is om te gebruiken in bijvoorbeeld regressie-analyse of in het lineaire model in het algemeen. Weliswaar zijn de schalen van Treiman (Treiman, 1977) en Ultee & Sixma (Sixma en Ultee, 1983) voorhanden, maar deze kennen slechts de scores voor respectievelijk 215 en 116 beroepen. De schalen zijn gebaseerd op verschillende onderzoeken naar prestige in Nederland. Treiman heeft voor de constructie van zijn beroepsprestigeschaal voor Nederland gebruik gemaakt van een vijftal Nederlandse onderzoeken uit de jaren '40 en '50 (zie: Van Heek, 1945; Tobi en Luyckx, 1950; van Hulten, 1953; Kuijper, 1954 en Van Heek en Verduyn, 1958). De Ultee & Sixma schaal is gebaseerd op hun onderzoek naar beroepsprestige en mobiliteitsmeting uit 1982. Hieronder wordt de constructie van twee sociaal-economische indices voor Nederland, één voor de jaren 60 en één voor de jaren 80 gepresenteerd, gebaseerd op de beroepsprestigeschalen van Treiman en Ultee & Sixma met behulp van data sets uit de zestiger en tachtiger jaren. Hierbij is de hierboven geschetste werkwijze van Duncan en anderen gevolgd: allereerst zijn opleidings- en inkomensgegevens verzameld voor een beperkt aantal beroepen waarvan prestigescores bekend zijn, én voor alle beroepsgroepen/beroepen die deel moesten uitmaken van de sociaal-economische index. Daarbij is gebruik gemaakt van data van de mannelijke en de vrouwelijke beroepsbevolking. Vervolgens is een regressie-analyse uitgevoerd met de prestigescore als afhankelijke variabele en met opleiding en inkomen als onafhankelijke variabelen. Op basis van de berekende gewichten van de beide onafhankelijke variabelen, zijn de SEI-scores voor de beroepsgroepen berekend, zowel voor de jaren 60 als voor de jaren 80. Deze sociaal-economische index wordt in de Bijlage gepresenteerd.

2.1. De data van 1960

De inkomens- en opleidingsgegevens van beroepen die gebruikt zijn voor de constructie van de sociaal-economische index voor de jaren zestig, zijn afkomstig van een 5% steekproef uit de Volkstelling van 1960. Het gebruikte bestand bevat gegevens over het beroep, het inkomen en de opleiding van 142.404 respondenten die voltijds in loondienst zijn en ouder zijn dan 14 jaar.

De beroepen, oorspronkelijk geclassificeerd volgens de CBS-beroepenclassificatie van 1960 (CBS, 1960), zijn gehercodeerd naar de CBS-beroepenclassificatie van 1984 (CBS, 1984). Enkele beroepen die in de beroepenclassificatie van 1960 voorkwamen, zijn in

latere classificaties weggelaten. Betrof het hier een beroep dat nog wel in een beroepsgroep (3 digits) ingedeeld kon worden, dan is dit beroep toch opgenomen. De beroepen waarvoor dat niet mogelijk was, zijn niet in de analyse betrokken.

De gegevens zijn afkomstig van respondenten in loondienst, omdat alleen aan deze groep het inkomen gevraagd is. Opleiding is gehercodeerd in vijf groepen volgens de Standaard Onderwijs Indeling van 1978 (CBS, 1980). De variabele inkomen bestaat uit een vijftal categorieën (jaarinkomens).

2.2. De data van 1980

Om voldoende inkomens- en opleidingsgegevens van beroepen rond 1980 te verkrijgen, zijn zes surveys gebruikt, die na enkele bewerkingen samengevoegd zijn. De gebruikte surveys zijn:

1. Onderzoek rechtvaardigheidscriteria inkomensongelijkheid (1976, RUU).
2. Onderzoek inzake beroepsprestige en mobiliteitsmeting (1982, RUU).
3. Leefsituatie-onderzoek 1977 (CBS).
4. Leefsituatie-onderzoek 1983 (CBS).
5. Political Action 1974 (KUB).
6. Political Action 1979 (KUB).

Deze onderzoeken bevatten gegevens over beroep, opleiding en inkomen. In het Onderzoek rechtvaardigheidscriteria en inkomensongelijkheid en het Leefsituatie-onderzoek 1977, zijn deze gegevens tevens bekend van de partners van de respondenten, zodat ook deze gegevens in de analyse konden worden gebruikt.

Beroep en opleiding zijn in de vier eerstgenoemde surveys op gelijke wijze gemeten. Beroep is ingedeeld volgens de CBS-beroepenclassificatie 1984. In de Political Action-bestanden is alleen de beroepsgroep (3 digits) van de respondenten bekend. Deze laatste twee bestanden werden dan ook slechts gebruikt bij het construeren van de sociaal-economische index, en niet bij de regressie-analyse ter voorspelling van de beroepsprestigescores die aan de SEI ten grondslag ligt. De variabele opleiding is op dezelfde wijze als voor 1960 gehercodeerd naar de Standaard Onderwijs Indeling van 1978.

In alle onderzoeken is gevraagd naar het netto jaarinkomen. In alle gevallen, behalve het Leefsituatie-onderzoek 1983 en het Onderzoek rechtvaardigheidscriteria inkomensongelijkheid zijn de inkomens in klassen ingedeeld. De inkomens zijn op de volgende wijze vergelijkbaar gemaakt:

- a. Als het inkomen in klassen ingedeeld is, zijn hier waarden aan toegekend. De gesloten inkomensintervallen hebben als waar-

de het klassenmidden gekregen. Aan de open (extreme) intervallen is enigszins arbitrair een waarde toegekend. De waarde voor het laagste interval is $2/3$ van de range van 0 tot de bovengrens als de range van de volgende klasse tamelijk groot is, anders heeft deze klasse als waarde de bovengrens min de helft van de range van de volgende klasse gekregen. De waarde voor het hoogste interval is de ondergrens plus de helft van de range van de voorgaande klasse.

- b. Vervolgens wordt het inkomen gecorrigeerd voor de duur van de werkweek. De formule die hierbij gehanteerd wordt, luidt: gecorrigeerd inkomen = $(40/\text{werkuren}) * \text{inkomen}$.
- c. De respondenten met extreem hoge en lage inkomens die niet plausibel zijn worden verwijderd.
- d. Het inkomen dat gebruikt wordt is een relatief inkomen, dat berekend wordt door het gecorrigeerde inkomen te delen door het gemiddelde.

Alle variabelen die voor de regressie-analyse nodig zijn, zijn nu vergelijkbaar, zodat de zes bestanden waarbij het beroep van de respondenten gemeten is samengevoegd kunnen worden. We weten nu van 8635 personen het beroep, het inkomen en de opleiding.

3. De sociaal-economische indices

Voor de regressie-analyse ten behoeve van de constructie van de sociaal-economische index zijn beroepsgegevens nodig. De onafhankelijke variabelen in de regressievergelijking zijn inkomen en opleiding behorend bij een bepaald beroep. Deze gegevens werden verkregen door de opleidings- en inkomensgegevens van de respondenten te aggregeren naar beroepsniveau.

3.1. 1960

Voor de jaren zestig is als inkomensvariabele het percentage beroepsbeoefenaren genomen met een inkomen van meer dan f 5.500,- per jaar. Als opleiding werd genomen het percentage met een opleiding op minimaal LBO, MAVO niveau.

De basis voor de sociaal-economische index voor de jaren zestig is de beroepsprestigeschaal, zoals die voor Nederland door Treiman is samengesteld. Als uitgangspunt heeft Treiman de schaal van Van Heek en Vercrujssse genomen met 57 beroepen, omdat deze kwalitatief het beste werd geacht (onder andere een nationale steekproef van 500 respondenten). De vier andere - lokale - studies correleerden op overeenkomstige beroepstitels minstens 0,94 met

de nationale schaal. Treiman heeft nu de regressie berekend van de schaal van Van Heek en Vercruijsse op elk van de vier andere schalen. Op deze manier werden de regressiecoëfficiënten berekend met behulp waarvan scores voor beroepstitels bijgeschat konden worden, die voorkwamen in de lokale studies, maar niet bij Van Heek en Vercruijsse. Kwamen beroepstitels in de lokale studies meerdere malen voor, dan werd de gemiddelde voorspelde waarde genomen. Op deze manier zijn 215 beroepstitels van prestigecores in de metriek van de schaal van Van Heek en Vercruijsse (gemiddelde rang) voorzien. Deze scores werden vervolgens door Treiman omgezet in een standaardmetriek, namelijk die van de Verenigde Staten.

De beroepen in de schaal van Treiman zijn gecodeerd volgens de International Standard Classification of Occupations (ISCO). Deze classificatie moest omgecodeerd worden naar de CBS-beroepenclassificatie van 1984. Voor een aantal beroepen was echter geen CBS equivalent aanwezig, zodat deze niet gebruikt konden worden bij de constructie van de sociaal-economische index. In 19 gevallen was de ISCO-code van toepassing op een beroepsgroep (3 digits). In die gevallen zijn de inkomens- en opleidingsverdelingen van de beroepen in de beroepsgroep vergeleken. Kwamen de verdelingen grotendeels met elkaar overeen, dan werd de prestigescore toegekend aan de beroepsgroep. De niet homogene beroepsgroepen, werden weggelaten (1).

3.2. 1980

Voor de jaren tachtig is wat inkomen betreft uitgegaan van het relatieve inkomen, zoals beschreven in paragraaf 2. De inkomensvariabele is in dit geval het percentage beroepsbeoefenaren met een relatief inkomen boven het gemiddelde. Opleiding is ook hier het percentage met een opleiding op minimaal LBO, MAVO niveau.

Uitgangspunt voor de sociaal-economische index voor de jaren tachtig is de beroepsprestigeschaal van Ultee & Sixma. In deze schaal zijn de prestigecores van 116 beroepen vermeld. Deze beroepen zijn door 753 respondenten naar maatschappelijk aanzien gerangschikt, waarna de prestigecores berekend zijn (Sixma en Ultee, 1983). Om deze prestigeschaal te kunnen gebruiken is eveneens op de hierboven beschreven wijze, te werk gegaan. Uiteindelijk bleken 97 beroepen bruikbaar, waarvan helaas voor 10 beroepen geen gegevens beschikbaar waren (2).

Er is een regressie-analyse uitgevoerd met prestigescore (P) als afhankelijke en inkomen (I) en opleiding (O) als onafhankelijke

variabelen. De volgende vergelijkingen waren hiervan het resultaat. Voor de jaren zestig:

$$P = \begin{matrix} 21,11 \\ (1,6) \end{matrix} + \begin{matrix} 0,27 I \\ (0,03) \end{matrix} + \begin{matrix} 0,19 O \\ (0,03) \end{matrix} \text{ (ongestandaardiseerd)} \quad (1a)$$

$$P = \begin{matrix} 0,59 I \\ (0,07) \end{matrix} + \begin{matrix} 0,36 O \\ (0,07) \end{matrix} \text{ (gestandaardiseerd)} \quad (1b)$$

81% van de variantie in beroepsprestigescores wordt verklaard. De getallen tussen haakjes geven de standaardfouten weer.

Voor de jaren tachtig:

$$P = \begin{matrix} 6,59 \\ (4,7) \end{matrix} + \begin{matrix} 0,32 I \\ (0,04) \end{matrix} + \begin{matrix} 0,35 O \\ (0,06) \end{matrix} \text{ (ongestandaardiseerd)} \quad (2a)$$

$$P = \begin{matrix} 0,58 I \\ (0,07) \end{matrix} + \begin{matrix} 0,42 O \\ (0,07) \end{matrix} \text{ (gestandaardiseerd)} \quad (2b)$$

77% van de variantie in de beroepsprestigescores wordt hierdoor verklaard.

Met behulp van bovenstaande ongestandaardiseerde regressievergelijkingen, wordt de sociaal-economische index voor beroepsgroepen, waarvan de inkomens- en opleidingsgegevens beschikbaar zijn, berekend. Deze index is weergegeven in de Bijlage. Hierbij dienen nog een aantal opmerkingen geplaatst te worden. Sommige beroepsgroepen die niet homogeen bleken te zijn wat betreft inkomen en opleiding, zijn opgesplitst, en de score is apart berekend voor de beroepen die wel en niet in de beroepsgroep passen. Voor een aantal beroepsgroepen was het niet mogelijk een index te berekenen wegens het ontbreken van gegevens. Voor de jaren tachtig is voor een aantal beroepsgroepen slechts het inkomen van één beroepsbeoefenaar bekend. Voor deze beroepsgroepen is de index vermeld van de beroepsklasse waartoe zij behoren, met daarachter tussen haakjes de score die verkregen is op basis van het bekende inkomen. Gezien het geringe aantal respondenten waarop de index voor de jaren tachtig gebaseerd is, verdient het aanbeveling om bij het beschikbaar komen van nieuwe data voor deze periode de index opnieuw te berekenen.

4. Een generalisering van de prestigeschalen van Treiman en Ultee & Sixma

Op basis van de beroepsprestigeschalen van Treiman en Ultee & Sixma en in navolging van Ultee en Sixma hebben we eveneens prestigescores berekend voor de beroepsklassen (2 digits) voor de jaren 60 en voor beroepsgroepen (3 digits) voor de jaren 60 en 80. De werkwijze hierbij was als volgt. Op basis van de schalen van Treiman en Ultee & Sixma zijn prestigescores toegekend aan beroepsgroepen/beroepsklassen. Een beroepsgroep of beroepsklasse kreeg de (gemiddelde) prestigescore van de beroepen die tot die groep c.q. klasse behoorden en waarvoor een prestigescore bekend was (3). Omdat niet voor alle beroepsgroepen/beroepsklassen op deze wijze scores beschikbaar waren, is een regressie-analyse uitgevoerd op de internationale prestigeschaal van Treiman, met behulp waarvan de ontbrekende prestigescores geschat konden worden. De correlatie tussen de Nederlandse schalen en de internationale schaal is 0,90 voor de Treiman-schaal en 0,86 voor de schaal van Ultee & Sixma. De complete prestigeschalen voor de beroepsgroepen/beroepsklassen zijn weergegeven in het eindverslag.

5. Slotopmerking

In vergelijking tot de schalen die tot nu toe beschikbaar waren, heeft de SEI een grotere bruikbaarheid, doordat het mogelijk is om scores toe te kennen aan (bijna) alle beroepsgroepen die volgens de CBS-beroepenclassificatie ingedeeld zijn. Bovendien is de SEI voor een belangrijk deel gebaseerd op expliciete kenmerken van de beroepen, namelijk inkomens- en opleidingsgegevens. Een ander belangrijk voordeel van de SEI is, dat deze schaal op betrouwbare eenvoudige wijze geactualiseerd kan worden.

Noten

1. De prestigeschaal zoals die uiteindelijk gebruikt is en de oorspronkelijke prestigeschaal van Treiman staan vermeld in het opvraagbare onderzoeksrapport.
2. De oorspronkelijke en de bewerkte schaal staan vermeld in het onderzoeksrapport.
3. In het rapport staat vermeld hoe deze scores toegewezen zijn.

6. Literatuur

- Blau, P.M. en O.D. Duncan, American Occupational Structure. New York: Wiley (1967).
- Centraal Bureau voor de Statistiek, 13e Algemene Volkstelling 31 mei 1960. Beroepstelling: 1. Systematische Beroepsindeling. Voorburg: CBS (1960).
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Standaard Onderwijs Indeling SOI 1978. Deel 1: Methodologische Inleiding. Voorburg: CBS (1980).
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Beroepenclassificatie 1984. Voorburg: CBS (1984).
- Duncan, O.D., 'A Socioeconomic Index for all Occupations.' Pp. 109-138 in: Albert J. Reiss Jr. (ed.), Occupations and Social Status. New York: Academic Press (1961).
- Duncan, O.D., D.L. Featherman en B. Duncan, Socioeconomic Background and Achievement. New York: Academic Press (1972).
- Featherman, D.L. en G. Stevens, 'A Revised Socioeconomic Index of Occupational Status: Application in Analysis of Sex Difference in Attainment.' Pp. 93-129 in: M. Powers (ed.) Measures of Socioeconomic Status. Boulder: Westview Press (1972).
- Featherman, D.L. en R.M. Hauser, 'Prestige or Socioeconomic Scales in the Study of Occupational Achievement?', Sociological Methods and Research 4: 402-422 (1976).
- Featherman, D.L., F.L. Jones en R.M. Hauser, 'Assumptions of Social Mobility Research in the U.S.: the case of occupational status'. Social Science Research 4: 329-360 (1975).
- Hauser, R.M. en D.L. Featherman, The Process of Stratification. New York: Academic Press (1977).
- Heek, F. van, Stijging en Daling op de Maatschappelijke Ladder. Leiden: E.J. Brill (1945).
- Heek, F. van, en E.K.W. Verduyn, 'De Nederlandse Beroepsprestige Stratificatie.' Pp. 11-48 in: F. van Heek e.a. Sociale Stijging en Daling in Nederland I. Leiden: Stenfert Kroese (1958).
- Hulten, J.E. van, Stijging en Daling in een Modern Grootbedrijf. Leiden: Stenfert Kroese (1953).
- Kuiper, G., Mobiliteit in de Sociale Beroepshierarchie. Utrecht: Van Gorcum (1954).
- North, C.C. en P.K. Hatt, 'Jobs and occupations: a popular evaluation.' Public Opinion News 9 (1947).

- Sixma, H. en W. Ultee, 'Een Beroepsprestigeschaal voor Nederland in de jaren tachtig,' Mens en Maatschappij 58: 360-382 (1983).
- Tobi, E.J. en A.W. Luyckx, Herkomst en Toekomst van de Middenstanden. Amsterdam: A.J.G. Strengholt (1950).
- Treiman, D.J., Occupational Prestige in Comparative Perspective. New York: Academic Press (1977).

Bijlage: Sociaal-economische index voor de jaren zestig en tachtig.

	1960	1980		1960	1980
011 Scheikundigen	65.9	70.0		084 Programmeurs e.a. computerdes-	-- 55.6
012 Natuurkundigen	65.5	65.8		085 Statistische assistenten, wiskun-	-- 41.5
013 Geologen, meteorologen e.d.	63.6	59.7	(73.9) *	dige assistenten e.d.	
014 Schelkundige, natuurkundige ana-	41.5	53.6		090 Economen	64.7 72.4
021 Architecten, stedenbouwkundigen	64.7	65.8		0905 Marketing-assistent	-- 41.5
022 Hogere bouwkundigen	65.8	68.0		110 Accountants	64.0 67.4
023 Hogere elektrotechnici, elektro-	66.3	63.9		121 Advocaten, officieren van justie	55.7 52.3
024 Hoofden technische dienst (hogere)	--	67.4		122 Rechters	66.3 66.9 (73.9)
025 Hogere werktuigbouwkundigen	66.3	66.6		129 Overige juridische beroepen	64.0 70.3
026 Chemisch technologen (hogere)	66.3	67.4		131 Leerkrachten en praktijkinstruc-	60.6 68.3
027 Technisch natuurkundigen, metaal-	66.3	66.1	(73.9)	133 Onderwijzers basis-onderwijs, do-	57.8 58.1
028 Bedrijfskundigen en verwante	--	64.2		134 Onderwijzers buitengewoon on-	63.4 60.9
029 Hogere technici specialisaties	66.3	69.8		135 Kleuteronderwijzeressen	42.2 60.7
031 Geodeten, landmeetkundigen e.d.	66.3	57.3	(73.9)	139 Directeuren en hoofden van scho-	-- 70.3
032 Tekenaars	50.1	54.1		141 Bedienaars van de eredienst	49.0 55.4
033 Middelbare bouwkundige technici	60.4	55.2		149 Overige kerkelijke functies	-- --
034 Middelbare elektrotechnici, elektro-	61.4	60.9		151 Auteurs, recensenten	39.8 --
035 Middelbare werktuig(bouw)kundi-	63.2	58.3		159 Journalisten, reporters, commen-	59.9 61.5
036 Chemo-technici (middelbaar)	63.2	73.9		161 Beeldhouwers, kunstschilders e.d.	48.7 40.9
037 Metaalkundigen, gieterijtechnici en	60.5	57.3	(41.5)	162 Reclame-ontwerpers, industriële	53.1 44.1
039 Overige middelbare technici specia-	64.1	60.0		1625 Etaleur	42.3 48.0
041 Vliegers, boordwerktuigkundigen	65.9	57.7		163 Fotografen, filmers (excl. foto-	43.7 46.9
042 Scheeps officieren (dekofficieren),				171 Musici, zangers, zelfstandige mu-	52.7 60.8
0421 Scheepskapitein grote vaart	64.8	--		172 Balletdansers, choreografen, dan-	47.7 --
0423 Schipper binnenvaart e.d.	29.9	27.5		173 Toneelspelers, toneelregisseurs	53.4 63.1
0424 Stuurman grote vaart	53.9	73.9		174 Productie leiders uitvoerende kunst	-- --
0425 Overige stuurlieden zee-	--	57.7		175 Circusartiesten, variété-artiesten	35.9 61.5 (6.6)
0426 Loods zee- en binnenvaart	65.0	63.1		179 Nieuwslezers, programma-aan-	-- 61.5 (41.5)
043 Scheepswerktuigkundigen	--	53.5	(73.9)	180 Beroepssportlieden, trainers e.d.	39.4 52.2
051 Biologen, zobiologen, botanici e.d.	65.4	60.9		191 Bibliotheacarissen, archivariissen	61.0 57.7
052 Biochemici, bacteriologen, farma-	--	61.6		192 Sociologen, psychologen e.a. socia-	66.3 --
053 Hogere landbouwkundigen e.d.	65.4	73.9		193 Maatschappelijke en culturele	50.4 53.5
054 Botanische, medische e.d. ana-	52.0	46.8		194 Personeelspecialisten en -advise-	-- 64.9
061 Geneeskundigen	65.3	67.4		195 Taalkundigen, vertalers, tolken	55.4 60.1 (73.9)
0613 Arts-specialist	65.8	66.7		199 Overige wetenschappelijke e.a.	62.2 65.8
063 Tandheelkundigen	64.4	73.9		201 Leden hoge colleges van staat e.a.	64.5 --
064 Mondhygiënist	--	--		202 Beleidvoerende en hogere leiding-	64.5 73.9
065 Diergeneeskundigen	66.3	73.9		211 Directeuren NV, BV, coöperaties,	60.1 67.6
067 Apothekers	64.3	64.5	(73.9)	212 Zelfstandige bedrijfshoofden	61.7 62.9
068 Apothekersassistenten	41.3	41.5		213 Bedrijfsleiders algemene leiding	53.8 68.1
069 Diëtisten, voedingsdeskundigen e.d.	43.3	41.5		214 Bedrijfsleiders productie	-- 65.3
071 Verpleegkundigen (gediplomeerd)	42.9	46.3		219 Hogere leidinggevende functies	64.0 68.8
0711 Hoofdverpleegkundigen	--	54.7		n.e.g.	
0715 Verpleegster-docente	--	41.5		300 Toezichhoudend-leidinggevend	-- 67.4
072 Overige verplegenden	30.2	42.5		310 Uitvoerende hoofdambtenaren	-- 66.6
0724 Ziektenverzorger, zwak-	--	38.6		321 Secretarissen, typisten, telexisten	40.6 45.3
073 Verloskundigen	44.0	47.3	(41.5)	3212 Directiesecretaresse, ver-	39.7 48.8
074 Kraamverzorgsters	28.2	47.3	(41.5)	322 Ponsotypisten, keytape-typisten	36.5 46.9
075 Opticiens, oogmeetkundigen	43.1	52.3		331 Boekhouders, kassiers, lokettisten	54.5 54.4
076 Fysiotherapeuten, arbeidsthera-	50.8	56.4		3316 Cassière, lokettist spoor-	32.8 32.9
077 Radiologisch laboranten	42.8	57.7		339 Kostprijscalculatoren, bankem-	48.8 51.5
079 Overige medische, paramedische	--	61.7		341 Boekhoudmachinebedienden, re-	39.5 --
0792 Logopedist	62.5	--		kenmachinebedienden e.d.	
0795 Pedicure	35.1	--			
0797 Inspecteur van de volks-	--	73.9			
081 Statistic (hogere)	--	61.0	(41.5)		
082 Wiskundigen, actuariissen (hogere)	63.9	73.9			
083 Systeemanalisten e.a. automatis-	57.3	66.2			

	1960	1980		1960	1980
342 Automatische data-processing machine-operateurs	48.0	52.8	471 Verzekeringsagenten, makelaars, commissieagents e.d.	44.9	60.2
351 Stationschefs spoorwegen	60.1	--	472 Acquisiteurs van zakelijke diensten n.e.g.	65.5	58.1
352 Postkantoorhouders	--	28.2	473 Veilinghouders, taxateurs	52.2	60.2 (73.1)
359 Overige toezichhoudend-leidinggevend transport- en communicatiepersoneel	34.7	49.7	481 Winkelbedienden e.a. verkopers (excl. vertegenwoordigers)	31.4	39.6
3597 Luchtverkeersleider	66.3	--	4814 Mannequin, demonstrateurs	38.9	29.9
360 Conducteurs trein, tram, bus e.d.	26.8	73.9 (73.9)	482 Straat- en marktverkopers, krantenverkopers e.d.	27.3	30.6
370 Post-distributiepersoneel	25.8	34.0	490 Commerciële functies n.e.g.	66.3	54.5
380 Telefonisten, telegrafisten e.d.	42.2	41.8	501 Directeuren horecabedrijven	--	63.8
391 Employés goederenexpeditie, magazijn- en voorraadadministratie	39.3	37.2	502 Bedrijfsleiders horecabedrijven	--	32.6
392 Materiaal- en produktieplanners, werkvoorbereiders (excl. technisch)	--	46.1	511 Zelfstandige hotel-, pension-, hotel-restauranthouders	31.5	--
393 Correspondenten e.a. administratief personeel n.e.g.	55.0	46.9	512 Zelfstandige restaurant-, café-restaurant-, lunchroom-, snack-barhouders	--	44.8 (62.2)
3939 Lager administratief employé n.e.g.	40.8	--	513 Zelfstandige café-, barhouders	--	44.8 (50.7)
394 Receptionisten, relsbureau-employés e.d.	51.4	48.2	514 Zelfstandige kantinehouders	--	--
395 Bibliotheekemployés, archiefemployés	42.1	43.7	518 Zelfstandige houders van vakantiecentrum, jeugdherberg, kampeercentrum e.d.	--	--
399 Overige administratieve functies	47.9	48.6	519 Zelfstandige horecabedrijfhouders (specialisatie onbekend)	--	--
401 Directeuren groothandel (incl. tussenhandel)	63.5	67.4	520 Toezichhoudend-leidinggevend huishoudelijk personeel	37.8	51.5
402 Bedrijfsleiders groothandel (incl. tussenhandel)	59.5	55.9	531 Kok en keukenhulpen		
411 Directeuren detailhandel	62.7	65.0	5311 Cheffok	39.8	41.5
412 Bedrijfsleiders detailhandel	54.1	57.1	5312 Kok	33.6	36.9
421 Zelfstandige groothandelaren	66.3	48.1	5319 Overig keukenpersoneel, kokshulpen e.d.	25.6	34.0
422 Makelaars, commissieagents in roerende goederen	--	--	532 Kelniers, buffetbedienden e.d.	30.1	35.4
431 Winkeliers in voedings- en genotmiddelen, levensmiddelen algemeen assortiment	--	49.7	541 Huishoudelijk personeel e.d.	27.4	30.0
432 Winkeliers in medische, parfumerie- en drogisterij-artikelen, verf	--	57.7	542 Verzorgend personeel n.e.g.	33.5	35.0
433 Winkeliers in kleding, mode-artikelen, kledingstoffen, kleinvakartikelen, textielgoederen algemeen assortiment (excl. woningtextiel)	--	51.1 (41.5)	551 Huisbewaarders e.d.	27.2	35.7
434 Winkeliers in schoeisel, lederwaren en reisartikelen	--	58.1	552 Werksters, glazenwassers e.d.	24.1	31.3
435 Winkeliers in woningtextielgoederen, vloerbedekking, meubelen en andere woninginrichtingartikelen, muziekinstrumenten	--	63.1	560 Waters, persers e.d.	25.1	19.7
436 Winkeliers in ijzerwaren, behangselpapier, glas- en aardewerk e.d., huishoudelijke artikelen algemeen assortiment, auto's, rijwielen e.d.	--	51.1 (56.4)	570 Kappers, schoonheidsspecialisten e.d.	31.2	40.2
437 Winkeliers in drukwerk, school- en kantoorbenodigdheden	--	51.1 (63.1)	5705 Badknecht, saunabediende	24.1	--
438 Winkeliers in fotografische en optische artikelen, uurwerken, gouden en zilveren voorwerpen	--	57.7	5709 Kappershulpen en verwante functies	--	40.2 (41.5)
439 Winkeliers in overige artikelen (incl. onbekend)	--	47.2	581 Brandweerpersoneel	42.6	59.2
441 Detailhandelaren in voedings- en genotmiddelen, levensmiddelen algemeen assortiment	--	24.1	582 Politiepersoneel	64.4	57.7
442 Detailhandelaren in medische, parfumerie- en drogisterij-artikelen, verf	--	--	5821 Politie-inspecteur, korpschef		
443 Detailhandelaren in kleding, mode-artikelen, kledingartikelen en overige textielwaren (excl. woningtextiel)	--	40.2 (56.4)	5822 Politie-agent	47.4	50.2
444 Detailhandelaren in schoeisel, lederwaren en reisartikelen	--	40.2 (38.9)	5823 Rechercher	52.7	73.9
445 Detailhandelaren in woningtextielgoederen, vloerbedekking, meubelen en andere woninginrichtingartikelen, muziekinstrumenten	--	56.4	5824 Rayoncommandant rijkspolitie e.d.	--	53.9 (38.9)
446 Detailhandelaren in ijzerwaren, behangselpapier, glas- en aardewerk e.d., huishoudelijke artikelen algemeen assortiment, auto's, rijwielen, benzine e.d.	--	40.2 (73.9)	589 Detectives, veiligheidsdienstpersoneel, ordebezoekers e.d.	27.4	43.2
449 Detailhandelaren in overige artikelen (incl. onbekend)	--	40.2 (24.1)	591 Reisleiders, gidsen e.d.	--	45.4 (73.9)
451 Verkoopchefs, filiaalhouders	39.2	55.1	592 Begravenisondernemers en begravenispersoneel	27.7	--
452 Inkopers	--	52.5	593 Dokters-, tandarts-, en dieren-artsassistenten	38.4	44.5
461 Technische vertegenwoordigers, technische service-adviseurs	--	57.1	599 Overige dienstverlenende functies n.e.g.	27.1	44.9
462 Overige handelsvertegenwoordigers	50.8	53.4	601 Bedrijfsleiders akkerbouw, veehouderij, pluimveehouderij	--	24.1
			602 Bedrijfsleiders tuinbouw	--	40.9
			609 Bedrijfsleiders overige agrarische bedrijven	--	57.0
			611 Zelfstandige akkerbouwers, veehouders, pluimveehouders	41.3	42.6
			612 Zelfstandige tuinbouwers, bollenkwekers, boomkwekers e.d.	41.1	46.7
			613 Zelfstandige hoveniers (tuinaanleg en tuinonderhoud)	34.4	40.2
			621 Landarbeiders, veeverzorgers e.d.	27.7	37.4
			622 Tuinders-, bollenkwekers-, en boomkwekersknechten e.d.	27.7	36.9
			623 Tuinmansknechten, plantsoenarbeiders e.d.	24.8	26.2
			624 Landbouwmachinebestuurders e.d.	26.0	42.2
			629 Overige agrarische en verwante beroepen	28.5	39.2
			631 Boswachters	--	28.1 (41.5)
			632 Bosarbeiders, griendwerkers e.d.	22.9	26.2
			641 Visser	32.8	--
			649 Oester-, mosselkwekers, vissers en jagers n.e.g.	23.2	--
			680 Directeuren agrarische bedrijven	--	--
			701 Toezichhoudend-leidinggevend personeel produktie-afdelingen (incl. praktijkinstructeurs)	--	50.4

	1960	1980			1960	1980
711 Mijnarbeiders, groeve-arbeiders e.d.	32.4	18.2	(6.6)	836 Overige machinale metaalbewerkers	25.7	21.6
712 Delfstoffenbewerkers	28.5	--		839 Metaalbewerkers n.e.g.	--	33.1
713 Olie-, gasboorders e.a. bronboorders en verwante functies	28.1	24.1		841 Machinebankwerker-monteurs	37.3	40.8
721 Smelters (erts, staal, non-ferro)	30.1	--		842 Klokkenmakers, horlogemakers, instrumentmakers (excl. elektro-technisch)	39.4	48.0
722 Walsarbeiders	28.6	17.3	(41.5)	843 Automonteurs, motorrijwielherstellers, bromfietshersteller	35.5	42.0
723 Ovenpersoneel voor verwarmingsovens e.d.	--	41.5		844 Vliegtuigonderhoudsmonteurs	45.2	41.5
724 Gieters, gietmachinebedieners	27.3	18.2		845 Machine-reparateurs, onderhoudsmonteurs	31.0	43.4
725 Vormers, kernmakers	25.3	17.3	(6.6)	846 Samenstellers van voertuigen, haarden, fornuizen e.a. metaalproducten n.e.g.	28.2	41.5
726 Gloeters, harders, temperereiders	27.3	--		849 Controleurs, testers van machines, mechanische- en metaalproducten (excl. elektrotechnisch)	--	47.4
727 Draad- en buizentrekkers, draaden buizenextrudeerders e.d.	25.6	--		851 Elektromonteurs (machinebouw, apparatenbouw)	--	41.4
728 Galvaniseurs e.a. metaaloppervlaktebewerkers	27.4	6.6		852 Elektronica-monteurs (bouw en installatie)	40.0	50.3
729 Overige metaalvervaardigende arbeiders en verwante functies	24.9	17.3	(6.6)	853 Samenstellers van elektrische apparaten e.d.	29.6	16.6
731 Houtbereiders	24.8	--		854 Radio- en tv-reparateurs, antenne-installateurs	41.8	40.7
732 Houtzagers e.d.	23.4	24.1		855 Elektriciens (aanleg, reparatie, onderhoud)	37.8	42.9
733 Papierpulpmakers	24.7	--		856 Telegraaf- en telefoonmonteur, telegraaf- en telefooninstallateur	41.8	51.2
734 Papiermakers e.d.	25.6	34.8		857 Lijnwerkers, kabelmonteurs, kabellassers e.d.	36.1	29.4
741 Brekers, malers, mengers (chemische processen)	26.9	--		859 Controleurs, testers van elektrotechnische producten	--	49.6
742 Kokers, branders, drogers (chemische processen)	27.9	45.7	(41.5)	860 Radio- en tv-zendapparaat-, geluidsapparaat-, beeldapparaatbedieners	41.1	41.5
743 Filtreeders, centrifugisten, extraheerders e.d.	23.1	45.7	(41.5)	871 Loodgieters, pijpfitters, verwarmingsmonteurs	31.7	38.5
744 Distilleerders, indampers e.d.	33.9	46.7		872 Lassers, branders, snijders e.d.	28.8	39.0
745 Aardolieraffinage-arbeiders	47.5	53.9		873 Plaatwerkers e.d.	32.7	37.2
749 Overige chemische procesarbeiders	25.7	36.3		874 Constructiewerkers e.d.	31.1	39.9
751 Vezelvoorbewerkers	24.0	--		879 Bankwerkers (specialisatie onbekend)	--	36.5
752 Spinners, spoelers, twijners	24.7	29.0		880 Goud- en zilversmeden, diamantbewerkers e.d.	35.0	--
752a Garenspoeler, haspelaar	25.1	25.5	(29.9)	891 Glasblazers, glasmakers, glasbewerkers	28.9	24.1
753 Weefmachinestellers, breimachinestellers, kaartmakers	36.2	25.5	(41.5)	892 Aardewerkvormers, steenvormers e.d.	24.0	27.0 (27.5)
754 Wevers en verwante functies	25.8	27.5		893 Ovenpersoneel (glas-, aardewerk-, steenfabriek)	22.2	29.9
755 Breiers	28.2	25.5	(6.6)	894 Glasgraveurs, glas- en aardewerkdecorateurs	25.8	--
756 Ververs e.a. textielveredelaars	24.9	--		899 Glas- en aardewerkarbeiders n.e.g.	23.0	27.0 (24.1)
759 Overige textielarbeiders	--	18.2		901 Rubber-, plasticproductenmakers (excl. buitenbanden)	26.2	22.7
760 Leerlooiers, pelsbereiders e.d.	23.0	--		902 Buitenbandenbouwers, vulcaniseerders e.d.	28.9	6.6
771 Graanmolenaars, meelfabrieksarbeiders	25.1	34.4		910 Papierwaren- en kartonnagewerkers	24.5	35.6
772 Suikerbereiders (raffinage)	--	--		921 Hand- en machinezetters	35.1	36.7
773 Slachters, slaggers e.a. vleesbereiders	28.3	45.1		922 Drukkers n.e.g.	31.8	37.8
774 Voedselconserveerders	24.2	34.5		923 Stereotypeurs, stypengalvaniseurs	29.8	--
775 Zuivelbereiders	25.2	36.5		924 Graveurs, etsers e.d.	40.1	37.0 (6.6)
776 Bankkers, chocolademakers, suikerwerkmakers e.d.	28.1	44.2		925 Reproductie-fotografen, re-toucheurs, koplsten e.d.	42.2	41.3
777 Brouwers e.a. drankbereiders	27.4	--		926 Boekbinders en verwante functies	28.1	37.2
779 Overige voedingsmiddelenbereiders	25.9	24.1		927 Fotolaboranten e.d.	35.0	27.5
781 Tabaksbewerkers	24.0	--		929 Zeefdrukkers, blokdrukkers, textieldrukkers	28.9	41.5
782 Sigarenmakers	24.8	29.9	(41.5)	931 Huisschilders, constructieschilders	29.1	42.0
783 Sigarettenmakers	27.1	24.1		939 Overige schilders e.d.	27.8	33.8
791 Kleermakers, kostuumnaaiers	29.1	38.4		941 Muziekinstrumentmakers, muziekinstrumentenstemmers	31.8	36.5 (41.5)
792 Bontkleermakers en verwante functies	32.4	35.0	(6.6)	942 Mandenvlechters, borstel- en rietmeubelmakers	22.7	36.5 (6.6)
793 Hoedenmodistes, hoedenmakers, pettenmakers	31.7	--		943 Betonproducten-, cementproducten- en andere minerale productenmakers n.e.g.	23.9	41.5
794 Patroonmakers, aftekenaars, uitsnijders	32.3	41.5		944 Controleurs, keurders van producten (excl. metaal- en elektrotechnische producten)	--	39.5
795 Confectie-naaiers, confectionistmakers e.d.	--	33.2		949 Overige ambachts- en industrieberoepen	24.5	27.5
796 Stoffeers en verwante functies	26.5	39.1		951 Metselaars e.d.	26.3	31.8
799 Overige textielproductenmakers	24.5	--				
801 Schoenmakers, schoenherstellers	27.9	50.0				
802 Schoenfabrieksarbeiders	25.0	41.3	(24.1)			
803 Lederwarenmakers (excl. kleding en schoeisel)	25.1	41.3	(24.1)			
811 Meubelmakers (geen machinale houtbewerking)	32.6	37.2				
812 Machinale houtbewerkers	27.1	26.6				
818 Houtwarenmakers	27.8	--				
819 Aftekenaars, houtwarensamenstellers n.e.g.	25.2	32.8				
820 Steenhouwers, steenzagers, steenslijpers e.d.	25.7	--				
831 Smeden	31.5	32.9	(41.5)			
832 Gereedschapmakers, modelmakers, aftekenaars	41.3	50.8				
833 Bankinstellers, machinale metaalbewerkers	32.2	36.6				
834 Automaatbedieners (halfautomatische, volautomatische machine)	--	28.1				
835 Metaalpolijsters, gereedschapslijpers	26.6	32.9	(6.6)			

	1960	1980	
952 Betonlimmerlieden, betonijzer- vleeters, betonafwerkers	27.5	29.4	
953 Dakdekkers	24.7	24.6	
954 Timmerlieden	34.4	45.9	
955 Stukadoors	27.0	44.6	
956 Isoleerders	25.6	40.0	(6.6)
957 Glazenmakers, glaszetters	25.9	34.5	
958 Aannemers kleinbedrijf, algemeen onderhoudstimmerman gebouwen	31.0	49.1	
959 Gespecialiseerde bouwvakarbel- ders n.e.g.	25.0	32.2	
961 Machinisten elektrische centra- les e.d.	37.9	--	
969 Overige machinisten en stokers (stationaire machines)	29.4	15.3	
971 Laders, lossers, pakhuis- en ma- gazijnknechts, inpakkers e.d.	25.0	31.1	
972 Tugers, takelaars van hijs-, boor- en andere installaties, kabelspliters e.d.	27.2	--	
973 Kraan- en hijsmachinisten	--	33.4	
974 Grondwerkmachinisten, wegen- bouwmachinisten, betonmachi- nisten	27.9	30.4	
979 Heftruckdrijvers en andere bedie- ners van interne transportmidde- len e.d.	23.8	24.7	
981 Matrozen en ander scheepsdek- personeel n.e.g.	27.8	34.0	
982 Scheepsmachinekamerpersoneel (scheepstokers e.d.)	42.9	--	
983 Treinbestuurders e.d.	47.1	36.2	
984 Rangeerders, seinhuiswachters	28.6	18.2	
985 Chauffeur en trambestuurders	25.3	32.6	
986 Auto-rijinstructeur e.d.	--	40.2	
986 Voerlieden, koetsiers e.d.	23.1	--	
989 Overige transportmiddelenbe- stuurders en aan transport ver- wante functies	25.1	32.7	(41.5)
991 Wegenbouwarbelders, spoorwegar- belders, grondwerkers en bouw- vakjouwens n.e.g.	22.7	27.3	
992 Reinigingsarbelders n.e.g.	23.4	12.9	
993 Arbelders sociale werkplaats (tewerkstelling)	--	26.0	(41.5)
998 Ambtenaar-arbelders	--	46.0	
999 Dokwerkers, sjouwers, handlan- gers n.e.g.	22.7	21.2	
X11 Beroep onbekend	27.1	--	
X211 Beroepsmilitair, officier	63.9	73.9	
X212 Beroepsmilitair, onder- officier	46.7	41.3	
X213 Beroepsmilitair, overige ranggen	32.6	24.1	
X31 Dienstplichtig militairen	--	--	

* Zie voor betekenis de tekst van paragraaf 3.2.